

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการวิจัย

วิกฤตการณ์ในปี พ.ศ. 2542 ส่งผลให้คนไทยทั่วทุกภูมิภาค ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความเปราะบางของรากฐานทางด้านเศรษฐกิจ ที่เป็นผลพวงมาจากการพึ่งพิงต่างประเทศมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นด้านการลงทุน เทคโนโลยี และตลาดการค้า ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาประเทศในอดีต ที่ก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจกับด้านสังคม อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้นที่เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาชาติ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา โดยที่ทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ได้ถูกนำมาใช้เพียงเพื่อการขยายผลผลิตและสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติเท่านั้น โดยมีได้มีการคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่อาศัยในเขตชนบท ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของชาติ

ปัญหาของโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่สมดุลนี้ เป็นรากเหง้าของปัญหาหลากหลายประการ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพจึงเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน คุณภาพของระบบการศึกษาก็อาจยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จึงส่งผลให้คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในชนบทไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ได้อย่างเหมาะสม จึงเห็นได้ชัดว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในชนบทควรเป็นเป้าหมายหลักและเร่งด่วนในการพัฒนาชาติ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นอาจทำได้หลากหลายวิธีการ แต่การพัฒนาบุคคลให้มีความเป็นผู้ประกอบการนั้น เป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเจตคติที่มีต่อการประกอบอาชีพ และ

ทักษะ ความรู้ความสามารถ (Akerboom, 2002) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะความเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศชาติ เนื่องจากผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในห้องถิ่นเหล่านี้ นับได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้ชุมชนพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

การที่จะบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนั้น ต้องเริ่มต้นที่ระดับชุมชนก่อน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายระดับประเทศ ในปัจจุบันนี้ชุมชนต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมเป้าหมายทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่มุ่งหวังให้เกิดรายได้ที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นมีจุดมุ่งเน้นที่การพึ่งตนเองในการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นภายในท้องถิ่นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรทางธรรมชาติ เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชน

การก่อตั้งและดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจในชุมชน เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่สามารถนำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Davies, 2001; Rocky Mountain Institute, 2001) เนื่องจากธุรกิจขนาดย่อมในชุมชนเหล่านี้สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นได้ อีกทั้งยังสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ให้คงไว้เพื่อสามารถใช้งานได้ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน

วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นธุรกิจขนาดย่อมประเภทหนึ่ง ได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ (Simon Clark Associates Limited, 2002) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนในชนบท เนื่องจากคนในชนบทเป็นกลุ่มที่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ และเพิ่มเติมความรู้ความสามารถน้อยกว่าคนในเมือง คนในชนบทจึงได้รับโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้จากการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนยังมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ก่อตั้ง ดำเนินการ และควบคุมโดยกลุ่มคนในชุมชน จึงเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อระดมความคิด ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ เพื่อให้การดำเนินวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ แต่อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนก็เหมือนกับธุรกิจขนาดย่อมประเภทอื่น ๆ แม้ว่าจะพยายามดำเนินงานอย่างดีที่สุด เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ แต่ธุรกิจขนาดย่อมเป็นจำนวนไม่น้อยที่ประสบกับความล้มเหลว (Smallbone, 1990) ไม่สามารถพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันของตนเอง เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบันได้ ซึ่งความล้มเหลว

เหล่านี้อาจมาจากหลากหลายสาเหตุ เช่น ขาดทักษะในด้านการเงิน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคนิคด้านการตลาด และความเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้น การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ การตั้งสมและการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นวัตกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะความเป็นผู้ประกอบการของผู้ดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการเชื่อมโยงองค์กรธุรกิจให้สามารถพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ (Greblikaite, 2007) จึงอาจกล่าวได้ว่า ทักษะความเป็นผู้ประกอบการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยเรื่องอิทธิพลของทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ในยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยให้ความสำคัญกับการสร้าง ความมั่นคงของเศรษฐกิจแห่งชาติ การวิจัยเรื่องนี้จะสามารถช่วยส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่เดิม และที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

1.2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะความเป็นผู้ประกอบการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาถึงทักษะความเป็นผู้ประกอบการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน และอิทธิพลของทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประชากรในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 179 คน กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ถูกเลือกมาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย งานวิจัยนี้ใช้การแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่นำไปสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน
3. เพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้งระยะสั้นและระยะยาว
4. หนุนเสริมนโยบายขององค์กรชุมชน นโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏ และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554) ในยุทธศาสตร์การพัฒนานวัตกรรมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลในชุมชนที่ เป็นผู้ก่อตั้งหรือดำเนินวิสาหกิจชุมชนซึ่งเกิดจากการแสวงหาโอกาสและความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจ มีการนำทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยยอมรับที่จะเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางธุรกิจที่ก่อตั้ง ดำเนินการ บริหารจัดการและเป็นเจ้าของโดยกลุ่มคนในชุมชนที่มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักในการดำเนินธุรกิจ และมีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน

ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ ความเป็นอิสระ ความเป็นนวัตกรรม การยอมรับความเสี่ยง และ ความเป็นเชิงรุก

ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง เกณฑ์การพิจารณาการบรรลุเป้าหมายในการ
ดำเนินวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย ผลกำไร การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิก การเจริญเติบโต
ของยอดขาย ความพึงพอใจในงานและความพึงพอใจในชีวิต

